EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 14.6.2023.
COM(2023) 303 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Ilgtspējīga zveja Eiropas Savienībā: pašreizējais stāvoklis un 2024. gada ievirzes

{SWD(2023) 172 final}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Ilgtspējīga zveja Eiropas Savienībā: pašreizējais stāvoklis un 2024. gada ievirzes

1. IEVADS

Šajā paziņojumā sniegta sīkāka informācija par 2022. gadā uzraudzīto Eiropas zvejniecību stāvokli. Aprakstīti arī Komisijas priekšlikumi un ar trešām valstīm notiekošās apspriešanās par 2024. gada zvejas iespējām. Mērķis, uz kuru ejam, ir uzlabot zvejnieku izturētspēju, virzīt krājumu atjaunošanos, lai tie pietuvotos maksimālajam ilgtspējīgas ieguves apjomam (*MSY*), un gādāt, lai *MSY* līmeni sasniegušie krājumi būtu arī veselīgi.

Patlaban pārzvejots tiek daudz mazāks zivju krājumu skaits nekā agrāk, un ir jūtami sociālekonomiskie ieguvumi, kurus zvejniekiem nesuši atsevišķi krājumi, kas jau kādu laiku noturēti veselīgākā līmenī. Šos ieguvumus tomēr mazinājušas augstās degvielas cenas, un tas rāda, ka izturētspēja jāvairo, padarot ES zvejas floti mazāk atkarīgu no fosilajiem kurināmajiem, un ka zivju krājumi jāsaglabā. Lai risinātu spiedīgākās problēmas un uzlabotu ES zvejniecību izturētspēju, Komisija ar **Zivsaimniecības un okeānu tiesību aktu paketi**[1] iekustināja visaptverošu un konstruktīvu sadarbošanās procesu. Ir ļoti svarīgi šo iesaisti un dialogu turpināt.

2022. gada februārī sākusies Krievijas militārā agresija pret Ukrainu ES zvejniecības, it īpaši Melnajā jūrā, ir ietekmējusi vairākos veidos. Tā ir radījusi pastāvīgus zvejas darbību un tirdzniecības plūsmu traucējumus, ietekmējusi zinātnisko ieteikumu gatavošanu un — dažos gadījumos — arī starptautiskas sarunas. Tāpēc, kā atzīmēts Zivsaimniecības un okeānu tiesību aktu paketē, ir svarīgi palielināt izturētspēju, kas garantē Eiropas nodrošinātību ar pārtiku, sasniegt zaļā kursa[2] mērķus un turpināt rīkoties inovācijas un enerģētikas pārkārtošanas jomā.

2. KAS PAVEIKTS, LAI ZVEJA ES BŪTU ILGTSPĒJĪGA

Zvejot ilgtspējīgi — tas nozīmē nenoķert vairāk zivju, nekā krājumi gada laikā spēj atražot. Krājumu par ilgtspējīgi apzvejotu *MSY* apjomā uzskata tad, ja faktiskās zvejas izraisītās mirstības (F) un *MSY* apjomam atbilstošās zvejas izraisītās mirstības (F_{MSY}) attiecība ir mazāka par vai vienāda ar 1[3].

Zvejnieku un valstu pārvaldes iestāžu veiktās investīcijas un Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas apņemšanās zvejniecības pārvaldīt atbildīgi nozīmē to, ka zvejošana ir kļuvusi ilgtspējīgāka un ES patlaban tiek pārzvejots daudz mazāk krājumu nekā agrāk.

2003. gadā lielākā daļa ES interesējošo krājumu bija stipri pārzvejoti un zvejas izraisītās zivju mirstības mediāna **Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā** bija 1,68 F_{MSY}. Kopš tā laika šis rādītājs ir samazinājies, zemāko vērtību (0,76) sasniedzot 2021. gadā. **Vidusjūrā un Melnajā**

---

1 COM(2023) 100 final; COM(2023) 101 final; COM(2023) 102 final; COM(2023) 103 final.

2 COM(2019) 640 final.

3 Detalizētu F_{MSY} un zivju krājumu biomasas stāvokļa analīzi par visiem jūras baseiniem sk. pievienotā dienestu darba dokumenta 1. iedaļā.

jūrā zvejas izraisītās mirstības mediāna no 2,06 F_{MSY} (2003. gadā) nokritās līdz 1,7 (2020. gadā)[4], un situācija ir uzlabojusies arī tādā ziņā, ka salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu ir pieejams vairāk krājumu novērtējumu. Vislielākais zvejas izraisītas zivju mirstības kritums bijis Vidusjūras austrumdaļā, pēc tam Melnajā jūrā un pēc tam Vidusjūras rietumdaļā. Vidusjūras centrālajā daļā izmaiņas ir nebūtiskas.

Kad zvejas izraisītās zivju mirstības rādītājs krītas, pieaug zivju krājuma biomasa[5]. Tas palīdz uzlabot nozvejas, kā arī zvejniecību rentabilitāti un palielina oglekļefektivitāti (nozvejoto zivju kilogramu skaits uz katru emitētā oglekļa kilogramu). Uzskatāms pareizas pārvaldības piemērs: 2021. gadā Biskajas līcī pirmo reizi šīs kopējās zivsaimniecības politikas (KZP)[6] laikā netika pārzvejots neviens krājums. Zivju populāciju pieaugums šajā apgabalā ir bijis ļoti ievērojams un vairāk nekā trīskārt pārsniedzis 2003. gadā reģistrēto skaitliskuma līmeni.

Izkraušanas deklarācijas un pārdošanas zīmes ir neaizstājams kvotu apguves uzraudzības un agregētu nozvejas datu ziņošanas līdzeklis. Pareiza ziņošana ir ļoti svarīga, jo tā ir ilgtspējīgas zvejošanas un uzticamu zinātnisko datu pamats. Tomēr joprojām ir problemātiski nodrošināt, ka visas nozvejas tiek pienācīgi reģistrētas un ieskaitītas kvotās. Tas ir tāpēc, ka pastāv trūkumi tajā, kā dalībvalstis sver izkrautos zvejas produktus un cik pareizi tos ieraksta nozveju reģistrācijas dokumentos. Šāds konstatējums vairākkārt izdarīts izvērtējumos, kurus Komisija par dažādiem jūras baseiniem veikusi iepriekšējos gados. Neatbilstības gadījumus Komisija savā redzeslokā paturējusi, 2022. gadā uzsākot vēl vienu izvērtēšanas ciklu un pārkāpuma procedūras, ar kurām prasa dalībvalstīm pieņemt pasākumus, kas liek par nozvejām ziņot pareizi.

Caurmērā Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļas zivju krājumi tagad ir robežās, kas atbilst KZP mērķiem attiecībā uz zvejas izraisīto mirstību. Lai gan 2022. gadā notikusī virzība uz KZP izvirzīto mērķu sasniegšanu bijusi laba, tomēr ir jādara vēl vairāk, it īpaši attiecībā uz Vidusjūru un Melno jūru.

2.1. Zvejas iespējas 2023. gadā

Zvejas iespējas ir pārvaldīto zvejniecību ilgtspējīguma ziņā svarīgs elements. Atlantijas okeānā, Baltijas jūrā un Skagerakā/Kategatā zvejas iespējas tiek izteiktas galvenokārt ar nozvejas limitiem (zināmi kā kopējā pieļaujamā nozveja jeb KPN).

Zivju krājumus un to attīstību turpina ietekmēt no citurienes **ļoti atšķirīgais vidiskais stāvoklis Baltijas jūrā un tās upēs**. Baltijas jūrā patlaban darbojas daudzveidīgi noslogojumi, kas ir noveduši pie bioloģiskās daudzveidības degradēšanās. Pašlaik to vidū ir liels piesārņojums, ko izraisījusi barības vielu ieplūde, un pastāvīgi augstas kontaminantu

[4] 2021. gada rādītājs vēl nav pieejams, jo jaunākie dati, kas izmantoti *GFCM* novērtējumos, bija par 2020. gadu.

[5] (+18 % kopumā, +39 % Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā, +6 % Vidusjūrā un Melnajā jūrā kopš 2003. gada).

[6] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1380/2013 (2013. gada 11. decembris) par kopējo zivsaimniecības politiku.

koncentrācijas. Daļēji tas ir saistīts ar ES tiesību aktu[7] neīstenošanu. Četras no desmit zvejniecībām (apzvejoja rietumu krājuma reņģi, divus mencas krājumus un lasi galvenajā baseinā) specializētajā zvejā vairs nedarbojas, un izkraut minētās sugas drīkst tikai piezveju veidā. Pārējās zvejniecību mērķsugas ir citas pelaģiskās sugas (brētliņa un siļķe Baltijas jūras centrālajā daļā, Botnijas līcī un Rīgas līcī) un jūras zeltplekste, kam nozvejas limiti noteikti saskaņā ar *MSY*, un lasis Botnijas līcī un Somu līcī ar nozvejas limitiem, kas noteikti saskaņā ar piesardzīgu pieeju. Lai panīkušajiem zivju krājumiem palīdzētu atjaunoties, Baltijas jūras daudzgadu plānā[8] (*MAP*) izmantoti visi instrumenti, t. i., mērķsugas zvejniecību apturēšana, par ieteicamo maksimālo apjomu zemāku KPN noteikšana, ar nārstu saistīti zvejas aizliegumi un atpūtas zvejas ierobežošana. Tomēr, ja dalībvalstis pilnībā nepiemēros un neīstenos ES tiesību aktus, ar minētajiem instrumentiem nepietiks, lai atjaunoties varētu visi zivju krājumi. Ministru deklarācijā "Mūsu Baltijas jūra" tika pausta apņemšanās pilnībā īstenot ES tiesību aktus: ir vitāli svarīgi, lai tas tiktu darīts[9].

Lai pārvarētu problēmas, ko jūras ekosistēmām, zvejniecībai un akvakultūrai sagādā piesārņojuma radītais noslogojums, eitrofikācija un klimata pārmaiņas, vispirms jāapklaušinās zinātniskajās aprindās. Zinātne politikas veidotājiem sagādā iespēju pieņemt informācijā balstītus lēmumus un zvejniecības un akvakultūras pārvaldībā pilnībā īstenot ekosistēmas pieeju, un tas ir viens no galvenajiem kopējās zivsaimniecības politikas principiem.

Skagerakā un Atlantijas okeāna ūdeņos zivju krājumu noslogojums ir mazāks un vidiskie apstākļi ir citādi. Šajos jūras baseinos ilgtspējīga pārvaldība ir devusi pozitīvu rezultātu 29 krājumos un manāmi palielinājusi 2023. gada KPN galvenajās komerciālajās zvejniecībās.

Attiecībā uz krājumiem, kuri ir kopīgi ar Apvienoto Karalisti, abas puses Tirdzniecības un sadarbības nolīgumā[10] noteiktajā termiņā ir vienojušās par KPN, kuras lielākajai daļai krājumu, par kuriem ieteikums bija pieejams, ir saskanīgas ar *MSY*. Sešos no septiņiem krājumiem (kuros bija ieteikta nulles apjoma nozveja) puses vienojās noteikt zemu nozvejas limitu, ko piemēros tikai piezvejām. Tas vajadzīgs, lai saskanīgi ar KZP regulu[11] novērstu t. s. kritiskās sugas situāciju jauktu sugu zvejniecībās. Viena krājuma gadījumā puses vienojās KPN apjomu uzraudzīt, kā ieteikusi Starptautiskā Jūras pētniecības padome (*ICES*)[12]. Pušu

---

7 Nitrātu direktīva, Komunālo notekūdeņu attīrīšanas direktīva, Jūras stratēģijas pamatdirektīva, Ūdens pamatdirektīva, Biotopu jeb Dzīvotņu direktīva un Putnu direktīva, Atkritumu pamatdirektīva, Jūras telpiskās plānošanas direktīva, Vienreizlietojamo plastmasas izstrādājumu direktīva, Kopējās zivsaimniecības politikas regula, integrētā jūrniecības politika un kopējā lauksaimniecības politika.

8 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/1139 (2016. gada 6. jūlijs), ar kuru izveido daudzgadu plānu mencas, reņģes un brētliņas krājumiem Baltijas jūrā un zvejniecībām, kas šos krājumus izmanto.

9 https://commission.europa.eu/system/files/2020-09/ministerial_declaration_our_baltic_conference.pdf.

10 Tirdzniecības un sadarbības nolīgums starp Eiropas Savienību un Eiropas Atomenerģijas kopienu, no vienas puses, un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti, no otras puses, ST/5198/2021/INIT (OV L 149, 30.4.2021., 10.–2539. lpp.).

11 Padomes Regula (ES) 2023/194 (2023. gada 30. janvāris), ar ko 2023. gadam nosaka konkrētu zivju krājumu zvejas iespējas, kuras piemērojamas Savienības ūdeņos un – attiecībā uz Savienības zvejas kuģiem – konkrētos ūdeņos, kas nav Savienības ūdeņi, un ar ko šādas zvejas iespējas uz 2023. un 2024. gadu nosaka konkrētiem dziļūdens zivju krājumiem (konkrētāk, tās 51. apsvērums).

12 Apvienotās Karalistes un Eiropas Savienības 2023. gada zvejniecības apspriežu rakstiskais protokols: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2022-12/2023-eu-uk-fisheries-consultations_en.pdf.

diskusija Specializētajā zvejniecības komitejā bija noderīga, lai strukturētu ikgadējās apspriedes un laicīgi panāktu apmierinošu vienošanos[13].

Attiecībā uz **ES, Norvēģijas un Apvienotās Karalistes trīspusēji kopīgajiem krājumiem** puses vienojās KPN noteikt saskaņā ar *MSY* ieteikumu. Lai Ziemeļjūras krājuma menca varētu turpināt atjaunoties, puses pārņēma līdzšinējos korektīvos pasākumus un diviem krājumiem, kuri jauktu sugu zvejniecībās tiek apzvejoti kopā ar mencu, noteica par zinātnisko ieteikumu mazāku KPN. Ziemeļjūras krājuma siļķes KPN tika noteiktas saskaņā ar zinātnisko ieteikumu, un puses vienojās saglabāt nozvejas limitus, lai tādējādi mazinātu ietekmi uz noplicināto Baltijas jūras reņģes krājumu. Puses vienojās 2023. gadā pārskatīt pašreizējo pārvaldības modeli un pieeju, kuru izmanto Ziemeļjūras krājuma siļķes KPN noteikšanā[14]. Vienīgajam novērtētajam **krājumam, kurš ir divpusēji kopīgs ar Norvēģiju**, zvejas iespējas noteiktas *MSY* apjomā[15]. Šajā kontekstā atkāpšanās no spēkā esošās kopīgi pārvaldīto krājumu izmantošanas kārtības būtu varējusi nelabvēlīgi ietekmēt šo krājumu stāvokli un apgrūtināt KPN noteikšanu *MSY* apjomā.

Attiecībā uz **plašā teritorijā sastopamajiem[16]** makreles, putasu un Ziemeļatlantijas siļķes krājumiem piekrastes valstis[17] vienojās kopējās KPN noteikt *MSY* apjomā. Tomēr, tā kā nav izstrādāta kopīgas izmantošanas kārtība, piekrastes valstu kvotu summa joprojām pārsniedz kopējo KPN, par kuru pastāv vienošanās. ES īstenotajai atbildīgajai pieejai, kas neļāva vienpusēji palielināt jaunākās saskaņotās kvotu daļas, sekotāju nebija. Šī situācija vien jau sarežģī minēto krājumu ilgtspējas nodrošināšanu. Komisija ar piekrastes valstīm patlaban aktīvi apspriežas, lai ilgtspējīgas krājumu pārvaldības kontekstā pieņemtu jaunu kopīgas izmantošanas kārtību.

Vidusjūra un Melnā jūra ir mājvieta jauktu sugu zvejniecībām, kurās daudzi krājumi ir kopīgi ar trešām valstīm. Atsevišķos krājumos zvejas izraisītā mirstība ir pietuvojusies ilgtspējīgam līmenim — 2020. gadā F_{MSY} līmeni sasnieguši septiņi krājumi —, taču daudzi citi joprojām netiek apzvejoti ilgtspējīgi. Jāturpina rīkoties, lai samazinātu zvejas piepūli un sasniegtu *MSY* mērķi, un tādēļ jāpiemēro Vidusjūras rietumu daļas daudzgadu plāns (*WestMed*)[18] un Vidusjūras Vispārējās zivsaimniecības padomes (*GFCM*) 2030. gada

---

13 Specializētās zivsaimniecības komitejas sanāksmju protokolus sk. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement/meetings-eu-uk-partnership-council-and-specialised-committees-under-trade-and-cooperation-agreement/specialised-committee-fisheries_en.

14 Eiropas Savienības, Norvēģijas un Apvienotās Karalistes 2023. gada zvejniecības apspriežu protokols: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2022-12/2023-eu-no-uk-fisheries-consultations_en.pdf.

15 Norvēģijas un Eiropas Savienības 2023. gada zvejniecības apspriežu noslēguma protokols par zvejniecību regulējumu Skagerakā un Kategatā: https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/system/files/2023-03/2023-eu-norway-skagerrak-fisheries-consultations_en.pdf.

16 https://www.ices.dk/community/groups/pages/wgwide.aspx. Plašā teritorijā sastopamo krājumu darba grupa (*WGWIDE*) apkopo un analizē datus par lieliem pelaģisko sugu krājumiem, kā arī par citām plašā teritorijā sastopamām un tālu migrējošām zivju sugām.

17 Piekrastes valstis attiecībā uz relevantajiem Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļas krājumiem ir Eiropas Savienība, Apvienotā Karaliste, Norvēģija, Islande, Fēru Salas, Grenlande un Krievijas Federācija.

18 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1022 (2019. gada 20. jūnijs), ar kuru izveido daudzgadu plānu zvejniecībām, kas izmanto bentiskos krājumus Vidusjūras rietumu daļā, un ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 508/2014.

stratēģija[19]. 2023. gada zvejas iespējas ir saskaņā ar nozīmīgu, 2022. gadā pieņemtu pasākumu kopumu.

Lai līdz 2025. gadam sasniegtu ***WestMed*** daudzgadu plāna izvirzīto *MSY* mērķi, ar zvejas iespējām[20] tiek īstenota integrēta pieeja, kuras pamatā likti pārvaldības instrumenti un tāda kompensācijas mehānisma izstrāde, kurš mudina izmantot selektīvākus zvejas rīkus un noteikt zvejas aizlieguma apgabalus. Dalībvalstis tiek mudinātas turpināt šo mehānismu izmantot pasākumu veikšanai. Turklāt Padome ir noteikusi maksimālās nozvejas limitus visvairāk pārzvejotajām dziļūdens garnelēm un saglabājusi maksimāli pieļaujamo zvejas piepūli āķu jedu kuģiem.

Intensīvs ***GFCM*** darbs, ko balstīja ES konsekventā nostāja reģionālajās zvejniecības pārvaldības organizācijās (RZPO), ir noslēdzies ar nozīmīgu lēmumu pieņemšanu. Svarīgākais, ir izstrādāti pieci daudzgadu pārvaldības plāni, kuru pamatā likti kopējās zivsaimniecības politikas principi. Rezultātā ir pieņemti maksimālās nozvejas limiti dziļūdens garnelēm Jonijas jūrā, Levantes jūrā un Sicīlijas šaurumā (arī nolīgtā kārtība attiecībā uz heku) un maksimālais nozveju apjoms sarkanspuru pagelei Alvoranas jūrā. Ir panākta vienošanās par *GFCM* ilgtermiņa pārvaldības plānu attiecībā uz mazajām pelaģiskajām sugām Adrijas jūrā: tas ļaus nodrošināt augstu ilgtermiņa ieguves apjomu, kas atbilst *MSY*, un paredz samazināt anšova un sardīnes 2023. gada nozvejas limitus un iesaldēt pelaģisko traleru un riņķvadu zvejas kuģu kapacitāti. Turklāt *GFCM* turpina īstenot daudzgadu plānu attiecībā uz demersālajiem krājumiem Adrijas jūrā. Plāns nosaka maksimālās zvejas piepūles limitu gan grunts, gan rāmja traleriem, un tas ļaus 2026. gadā sasniegt *MSY* attiecībā uz visiem galvenajiem krājumiem. Pieņemti arī sarkano koraļļu ieguves limiti un lielās korifēnas zvejas piepūles maksimālā robežvērtība Vidusjūras starptautiskajos ūdeņos. Melnajā jūrā noteikta ar *GFCM* plānu saskanīga akmeņplekstes KPN, bet brētliņai noteikta autonoma Savienības kvota.

Turklāt ES vienojās par vērienīgiem pasākumiem attiecībā uz **jūras zvejniecībām, kas zvejo zuti[21]**, to vidū par jūrā piemērojamā zvejas aizlieguma pagarināšanu no trijiem uz sešiem mēnešiem, kuriem jānosedz zušu mazuļu migrācijas laiks un pieaugušo zušu došanās jūrā un atgriešanās upē. 2023. gadā šo pasākumu īstenošana tiks uzraudzīta pastiprināti. Komisija cieši sekos līdz tam, kā tiek īstenoti pasākumi, kas paredzēti Komisijas un atsevišķu dalībvalstu parakstītajā kopīgajā deklarācijā par Eiropas zuša krājumu atveseļošanas stiprināšanu.

3. ES FLOTES STĀVOKLIS

Dalībvalstīm flotes jānotur valstij noteiktās maksimāli pieļaujamās kuģu kapacitātes (bruto tilpības) un dzinēju jaudas (kW) robežās. Līdzsvarā neesošo flotu kapacitāte dalībvalstīm jāsamazina un ik gadu jāziņo par flotu bioloģisko un ekonomisko ilgtspēju. Ja ir pierādījumi

[19] *GFCM* 2030. gada stratēģija par ilgtspējīgu zvejniecību un akvakultūru Vidusjūrā un Melnajā jūrā. https://www.fao.org/documents/card/en/c/cb7562en.

[20] Padomes Regula (ES) 2023/195 (2023. gada 30. janvāris), ar ko 2023. gadam nosaka dažu zivju krājumu un zivju krājumu grupu zvejas iespējas Vidusjūrā un Melnajā jūrā.

[21] Regulas (ES) 2023/195 13. pants.

par līdzsvara neesību, jāiesniedz rīcības plāns, kas skaidri noteiktā termiņā ļauj problēmu novērst. Kapacitāti, kas no flotes izņemta ar publisko atbalstu, nedrīkst aizstāt.

Salīdzinājumā ar 2022. gadu kuģu skaits, GT un dzinēju jauda ir samazinājušies attiecīgi par 0,3 %, 0,7 % un 0,5 %. Rezultātā 2022. gada decembrī ES reģistrēto floti[22] veidoja 72 472 kuģi ar 1 321 454 GT kapacitāti un 5 264 658 kW dzinēju jaudu.

Savos 2022. gada ziņojumos dalībvalstis norāda, ka to flotes nepārsniedz KZP regulas 22. pantā noteiktās maksimālās robežvērtības un atbilst minētā panta prasībām. Tomēr joprojām pastāv bažas par valstu ziņojumu pamatā esošo datu pareizību un ticamību un par dalībvalstu rīcības plānu esību vai pareizību. Paziņojumā par KZP[23] Komisija aicina dalībvalstis palielināt savas zvejas kapacitātes pārvaldības caurskatāmību un elastību un veicināt iespējamo neizmantotās kapacitātes pārdalīšanu par labu strukturālām investīcijām kuģos.

4. SOCIĀLEKONOMISKAIS SNIEGUMS

Energoizmaksas ir viena no galvenajām ES zvejas flotes izmaksu pozīcijām. ES zvejas flotes sociālekonomisko sniegumu būtiski ietekmēja 2022. gada degvielas cenu maksimums[24]. Tas nāca jau pēc Covid-19 uzliesmojuma, kurš pozitīvo ekonomiskā snieguma tendenci apturēja 2020. gadā, un tirgus traucējumiem, ko izraisījusi Krievijas militārā agresija pret Ukrainu. Tiek lēsts, ka degvielas cenas pieaugums par 10 eirocentiem visai ES zvejas flotei gada bruto peļņu samazina par 185 miljoniem EUR (tie ir 16 % no 2020. gada bruto peļņas). Vairākos flotes segmentos, kuros izmanto zvejas rīkus ar augstu degvielas patēriņu, energoizmaksas var sasniegt pat pusi no kopējās izkrāvumu vērtības.

Rezultātā ES zvejas flote pirmo reizi kopš 2008. gada kopumā ir cietusi zaudējumus. Tomēr pēc tam, kad degvielas cenas 2022. gada vasarā bija sasniegušas maksimumu (1,2 EUR par litru), 2023. gada pirmajā ceturksnī tās pakāpeniski nokritās līdz 0,8–0,9 EUR par litru. Sagaidāms, ka ar pašreizējām degvielas cenām ES zvejas flote 2023. gadā spēs radīt aptuveni 2,5 miljardu EUR lielu bruto pievienoto vērtību, gūt gandrīz 300 miljonu EUR lielu bruto peļņu, segt savas pamatdarbības izmaksas un saglabāt 125 000 zvejnieku darbvietas un algas. Tas ir ievērojams uzlabojums salīdzinājumā ar 2022. gadu, kad lielākā daļa ES zvejas flotu savas pamatdarbības izmaksas segt nespēja. Tomēr pašreizējās degvielas cenas, kas joprojām ir par 70 % augstākas nekā 2021. gadā, kopumā 2023. gadā varētu nest ļoti mazu neto peļņu, ja peļņa vispār būs.

Šā snieguma ietekme visos flotes segmentos nav vienāda. Flotes segmenti, kas apzvejo ilgtspējīgi izmantotus krājumus un ir paaugstinājuši energoefektivitāti (vai samazinājuši degvielas izmantojuma intensitāti) arī pašreizējos nelabvēlīgajos ekonomiskajos apstākļos visumā darbojas labāk un savām apkalpēm ienes lielākas algas. Tas uzskatāmi rāda

[22] Te ietilpst arī flote, kas darbojas attālākajos reģionos.
[23] COM(2023) 103 final.
[24] 2022. gadā tas vairāk nekā divkārt pārsniedza 2021. gada vidējās cenas.

sociālekonomiskos ieguvumus, kādus ES zvejas flotēm dod krājumu saglabāšanā un energoefektivitātē ieguldītais darbs.

Sagaidāms, ka ES zvejas flote, kaut arī tā spēs segt savas pamatdarbības izmaksas un saglabāt darbvietas, 2023. gadā joprojām būs finansiāli neaizsargāta. Šo neaizsargātību nosaka augstā energointensitāte un atkarība no fosilajiem kurināmajiem. Enerģētiskās pārkārtošanas iniciatīvā[25] ierosināti vairāki pasākumi, kas sektoram palīdzēs enerģētisko pārkārtošanu paātrināt un līdz 2050. gadam sasniegt klimatneitralitātes mērķi. Tie ietver arī rīcību, ar kuru dalībvalstīm palīdzēs enerģētiskās pārkārtošanas atbalsta vajadzībām iespējami labāk izmantot no Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda (EJZAF)[26] pieejamo finansējumu.

Lai mazinātu tūlītējās sekas, ko 2022. gadā Krievijas militārā agresija pret Ukrainu radījusi ES, Komisija 2022. gadā ātri rīkojās, lai aktivizētu Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF)[27] un EJZAF krīzes atbalsta pasākumu[28] īstenošanas mehānismu. EJZF gadījumā 14 dalībvalstis ir ķērušās pie savu darbības programmu grozīšanas, lai šis atbalsts kļūtu tām pieejams. Minēto atbalstu var apvienot ar citiem krīzes pasākumiem, proti, ar krīzes pagaidu regulējumu valsts atbalsta pasākumu jomā[29], kurš līdz 2023. gada beigām zvejniecības un akvakultūras uzņēmumiem darījis pieejamus līdz 300 000 EUR.

5. IZKRAUŠANAS PIENĀKUMS

Pētniecības projekti un visu ieinteresēto personu sadarbība ir ļāvusi iegūt vērtīgu pieredzi ar izmetumu pārvaldīšanu izkraušanas pienākuma kontekstā un ar ieinteresēto personu sadarbību kā tādu. Ir uzkrātas zināšanas par (mitigācijas) instrumentiem, par nozvejas situāciju dažādās zvejniecībās un jūras baseinos un par to, kā nevēlamas nozvejas novērst, izmantojot selektīvākus zvejas rīkus vai paņēmienus, veicot konkrētam apgabalam vai laikam piesaistītus pasākumus vai nosakot reāllaika zvejas aizliegumus.

Izkraušanas pienākuma īstenošanā ar lielu publiskā atbalsta daļu palīdz **EJZF un EJZAF**. 2022. gada beigās[30] dalībvalstis bija atlasījušas 5160 darbības, kuru kopējais EJZF finansējums ir 180,7 miljoni EUR, kas paredzēti izkraušanas pienākuma īstenošanai (pieaugums salīdzinājumā ar pagājušā gada 4762 darbībām un 169,2 miljoniem EUR). Vairumā gadījumu šo darbību mērķis ir palielināt nevēlamu nozveju pievienoto vērtību vai kvalitāti[31], samazināt zvejošanas ietekmi uz jūras vidi un izskaust izmetumus[32].

---

25 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES zvejniecības un akvakultūras nozares enerģētisko pārkārtošanu (COM(2023) 100 final).

26 Regula (ES) 2021/1139.

27 Regula (ES) Nr. 508/2014.

28 Regula (ES) 2022/1278 un Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2022/500.

29 Komisijas paziņojums "Krīzes pagaidu regulējums valsts atbalsta pasākumiem, ar ko atbalsta ekonomiku pēc Krievijas agresijas pret Ukrainu" (OV C 131 I, 24.3.2022., 1. lpp.).

30 EJZF īstenošanas ziņojums par 2022. gadu, Jūrlietu un zivsaimniecības ģenerāldirektorāta publikācija.

31 EJZF regulas 42. pants.

32 EMFF regulas 38. un 39. pants.

Tomēr izkraušanas pienākuma uzraudzība un izpildes panākšana dalībvalstīs joprojām ir nepietiekama. Nav pietiekami mazināti galvenie ar izkraušanas pienākumu saistītie riski, piemēram, nelegāla un nedokumentēta nozveju izmešana, kamēr tiek zvejots jūrā. Pastāvošie pamudinājumi uz neatbilstību[33] jānovērš un no to izmantošanas jāattur ar uzraudzības un izpildes panākšanas līdzekļiem. KZP regula atzīst grūtības ar izkraušanas pienākuma īstenošanu jauktu sugu zvejniecībās, kurās sugas ir vairākas un vienā un tajā pašā zvejas operācijā, visticamāk, tiks iegūtas vairāku sugu zivis, un kur ir pieejami tādi instrumenti kā kvotu apmaiņa.

Patlaban dalībvalstis izmanto galvenokārt tradicionālos uzraudzības paņēmienus[34], taču ar tiem nepietiek[35]. Parlaments un Padome pēc Komisijas priekšlikuma ir nesen vienojušies par pārskatītu zvejniecības kontroles sistēmu, kurā ir atļauts izmantot attālinātas elektroniskās uzraudzības (*REM*) rīkus. Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūra dalībvalstīm palīdz sagatavot *REM* darbības plānus reģionāla un valsts līmeņa pilotprojektiem un noteikt labākās iespējamās stratēģijas, ko izmantot atbilstības uzraudzīšanā.

Vāja atbilstība, nedokumentēta izmešana un nepatiesa ziņošana par nozvejām mazina nozvejas datu (izkrāvumi, nevēlamas nozvejas un izmetumi) un ziņošanas pareizību, taču tā ir zinātnisko ieteikumu kvalitātes pamats. 2023. gadā dalībvalstis, Komisija un Zivsaimniecības zinātnes, tehnikas un ekonomikas komiteja (ZZTEK) sadarbojas, lai datu uzlabošanas nolūkā izskatītu piešķirtos atbrīvojumus no izkraušanas pienākuma. Komisija ar *CINEA* starpniecību turklāt veica pētījumu[36] par izkraušanas pienākuma īstenošanas uzraudzību dalībvalstu zvejniecībās Baltijas jūrā, Ziemeļjūrā un Atlantijas okeāna rietumu ūdeņos. Uzraudzību un izpildes panākšanu uzlabot ir svarīgi tādēļ, lai nodrošinātu nozvejas datu pareizību, jo datus, kas reģistrēti zvejas žurnālos un savākti datu vākšanas sistēmā[37], zinātnieki izmanto zinātnisko ieteikumu gatavošanā. Kā atzīmēts paziņojumā par KZP[38], datu pareizībai ir izšķiroša nozīme izvērtējumos, kuri Komisijai palīdz izlemt, vai ES rīcība būtu jāturpina esošajā formā vai jāpielāgo.

---

33 Neatbilstība var būt, piemēram, nelegāla un nedokumentēta izmešana, lai apietu t s. kritiskās sugas situācijas, palielinātu peļņu (augstākas kategorijas zivju atlasīšana) vai samazinātu izmaksas, ko citādi prasītu mazvērtīgu nozveju apstrāde un uzglabāšana.

34 Piemēram, inspekcijas jūrā, inspekcijas izkraušanas vietā, datu analīzi un uzraudzību no gaisa.

35 Lai apgūtu labāko kontroles praksi *REM* jomā, vairākas dalībvalstis ir piekritušas (ar vienu vai diviem kuģiem no dalībvalsts) piedalīties *EFCA* koordinētā *REM* pilotprojektā. Dānija *REM* izmanto Norvēģijas omāra flotē, kas darbojas Kategatā, un Nīderlande uz dažiem kuģiem Ziemeļjūrā īsteno pilnībā dokumentētas zvejniecības shēmu. Neviens no šiem projektiem netiek izmantots kontroles un izpildes panākšanas nolūkam.

36 https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/89868cc6-015f-11ec-8f47-01aa75ed71a1.

37 Regula (ES) 2017/1004.

38 Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Kopējā zivsaimniecības politika šodien un rīt: Zivsaimniecības un okeānu pakts virzībai uz ilgtspējīgu, zinātniski pamatotu, inovatīvu un iekļaujošu zvejniecības pārvaldību" (COM(2023) 103 final.).

6. GALVENIE VĒSTĪJUMI UN IEVIRZES 2024. GADA ZVEJAS IESPĒJU PRIEKŠLIKUMIEM

6.1. Svarīgākie nākamā gada zvejas iespēju noteikšanas posmi

Komisija savus 2024. gada priekšlikumus par zvejas darbībām balstīs uz *ICES* un ZZTEK zinātniskajiem ieteikumiem, to vidū ekosistēmu apsvērumiem, uz lēmumiem, kas pieņemti starptautiskajās sarunās ar trešām valstīm, uz lēmumiem, ko RZPO pieņēmušas 2023. gadā, un uz sociālekonomisko analīzi.

Savos sākotnējos priekšlikumos Komisija aptvers pēc iespējas vairāk krājumu, kamēr vien par tiem būs laikus saņemts zinātniskais ieteikums.

Komisija aicina dalībvalstis un ieinteresētās personas zinātniskos ieteikumus novērtēt, tiklīdz tie kļūst publiski pieejami. Ieteikumus ar konsultatīvo padomju un valsts iestāžu starpniecību vai individuāli var sniegt arī ieinteresētās personas.

No oktobra Komisija rīkos dažādas apspriešanās ar Apvienoto Karalisti, Norvēģiju un citām piekrastes valstīm, un mērķis ir apspriešanos pabeigt laikus un iznākumu apstrādāt uz Padomes decembra sanāksmi.

Papildus zvejas iespēju noteikšanai Komisija visa gada garumā strādās pie tā, lai ilgtspējīgā veidā apzvejoti tiktu arī kopīgie krājumi, kuru izmantošanas kārtība vēl nav noteikta, un tālab centīsies panākt, lai progresētu šādas kārtības noteikšana attiecībā uz plašā teritorijā sastopamiem krājumiem, kas tiek pārvaldīti kopīgi ar trešām valstīm.

6.2. Dažādos jūras baseinos piemērojamo zvejas iespēju noteikšana

Attiecībā uz krājumiem, kurus **Baltijas jūrā, Skagerakā/Kategatā un Atlantijas okeānā** pārvalda vienīgi ES, gadījumos, kad *MSY* ieteikums ir pieejams, Komisija ierosinās ar *MSY* saskanīgas kvotas. Ja pārvaldības plāni ļauj nozvejas limitus noteikt elastīgāk, veselīgu krājumu gadījumā Komisija var ierosināt izmantot *MSY* augšējo diapazonu ar nosacījumu, ka zinātniskajā ieteikumā tas uzskatīts par nepieciešamu, lai sasniegtu daudzgadu plāna mērķus attiecībā uz jauktu sugu zvejniecībām. Par krājumiem, kuriem zinātnieki iesaka nulles apjoma nozveju vai kuru biomasa ir samazinājusies tiktāl, ka tie atrodas ārpus drošām bioloģiskām robežām, Komisija ierosinās ar katru atsevišķo daudzgadu plānu saskanīgus korektīvus krājumu atjaunošanas pasākumus. Tiks aktīvi strādāts pie tā, lai pēc iespējas drīzāk saņemtu pilnīgu *MSY* zinātnisko izvērtējumu par citiem galvenajiem krājumiem.

Izkraušanas pienākuma sakarā no *ICES* ieteikuma attiecīgā gadījumā tiks atvilkti *de minimis* vai augstas izdzīvotības atbrīvojumam atbilstošie daudzumi. Turklāt Komisija izvērtēs, ar kādām sekmēm dalībvalstis īsteno pašreizējos piezvejas samazināšanas pasākumus, kuri papildina tikai nenovēršamām piezvejām noteiktās KPN, kas pieņemtas, lai risinātu t. s. kritiskās sugas situācijas.

Attiecībā uz krājumiem, kurus pārvalda tikai ES, Komisija plāno pēc iespējas pāriet uz daudzgadu KPN sistēmu. To piemēros krājumiem, kas atlasīti ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm, ieinteresētajām personām un *ICES*, un zvejojošajiem ES uzņēmumiem tā dos lielāku efektivitāti un paredzamību. Dalībvalstis tiek aicinātas nosaukt krājumus, uz kuriem tās

prioritāri ieteiktu attiecināt divgadu KPN. Pēc saņemto atbilžu novērtēšanas Komisija lūgs, lai identificētos krājumus *ICES* novērtē:

(i) pēc *ICES* daudzgadu ieteikuma kritērijiem;
(ii) daudzgadu ieteikuma īstenojamības aspektā un
(iii) attiecībā uz šāda daudzgadu ieteikuma iespējamo ietekmi.

Attiecībā uz krājumiem, kurus pārvalda kopīgi ar **Apvienoto Karalisti, Norvēģiju un citām piekrastes valstīm**, ES turpinās savu nostāju balstīt uz labākajiem pieejamajiem zinātniskajiem ieteikumiem un uz mērķi zvejas iespējas noteikt saskaņā ar *MSY*. Lai panāktu zvejošanas un kopīgo krājumu pārvaldīšanas ilgtspējību, Komisija sekos līdzi to ES un Apvienotajai Karalistei kopīgo saistību izpildei, kuru uzņemšanās notikusi Specializētajā zvejniecības komitejā. Tāpat tiks līdzsekots analogām trīspusējā satvara (ES, Apvienotā Karaliste, Norvēģija) saistībām un centieniem noteikt ilgtspējīgu un visaptverošu ar piekrastes valstīm kopīgi pārvaldīto krājumu izmantošanas kārtību. Šis darbs ir daļa no kopējās zivsaimniecības politikas ārējās dimensijas un aptver aptuveni 70 % no visām KPN, kas noteiktas Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā. Komisija centīsies uzlabot sadarbību un šo apspriežu gaisotni.

Attiecībā uz **Vidusjūru un Melno jūru** ir būtiski, lai saskaņā ar 2030. gada stratēģiju dalībvalstis turpinātu īstenot *WestMed* daudzgadu plāna un *GFCM* mērķus. Komisija mudina dalībvalstis EJZAF programmu satvarā īstenot papildu pasākumus. Tā kā šis ir daudzgadu plānā noteiktā pārejas perioda pēdējais gads, zvejas iespēju priekšlikums būs orientēts uz pilnīgu īstenošanu, kura prasa, ievērojot holistisku pieeju, attiecībā uz visiem krājumiem *MSY* sasniegt, vēlākais, līdz 2025. gada 1. janvārim. Lai uzlabotu zvejas rīku selektivitāti un zvejas aizlieguma apgabalu noteikšanu, priekšlikumā noteikti jāiekļauj pieejamie pārvaldības instrumenti un kompensācijas mehānisms. Daudzgadu plāna īstenošanu ZZTEK izvērtē katru gadu. Turklāt Komisija ir sākusi atsevišķi strādāt ar katru ilgtspējības aspektu un domā 2024. gada jūlijā ziņot par plāna rezultātiem un ietekmi uz attiecīgajiem krājumiem un zvejniecībām.

Kopīga krājumu pārvaldība ir nepieciešama arī tādēļ, lai starptautiskajos ūdeņos nodrošinātu ilgtspēju un garantētu vienlīdzīgus konkurences apstākļus Vidusjūrā un Melnajā jūrā. Tālab priekšlikums par 2024. gada zvejas iespējām aptvers pasākumus, kuri izriet no pastāvošajiem *GFCM* pasākumiem un no papildu pasākumiem, kas novembrī tiks pieņemti *GFCM* ikgadējā sesijā. Attiecībā uz Melnās jūras sugām Komisijas ierosinātās KPN un kvotas būs par akmeņpleksti (saskaņā ar pasākumiem, kas tiks pieņemti ikgadējā sesijā) un par brētliņu.

Vidusjūrā un Melnajā jūrā panāktajam uzlabojumam ir jāturpinās, un Maltas 2023. gada 3.–4. oktobra *GFCM* augsta līmeņa konference jāizmanto, lai šo stāvokļa uzlabošanos paātrinātu. Visām dalībvalstīm jāturpina rīkoties, lai panāktu krājumu ilgtspēju, jo tā ir zvejniecības sektora izturētspējas un šā jūras baseina ekosistēmu aizsardzības pamats.

Tā kā **zuša** aizsardzība ir jāuzlabo, papildus ciešai 2023. gada zvejas iespēju īstenošanas uzraudzībai un 2024. gada pasākumu novērtēšanai attiecībā uz jūras ūdeņiem Komisija aicina dalībvalstis savus zuša pārvaldības plānus, kas sagatavoti saskaņā ar Zušu regulu, uzlabot

atbilstoši saviem vidiskajiem pienākumiem[39]. Zušu mirstības līmenis iekšējos ūdeņos ir augsts un prasa steidzamu korektīvu rīcību, tāpēc iekšējos ūdeņos veiktos pasākumus ir svarīgi pastiprināt, lai radītu vienlīdzīgus konkurences apstākļus. *GFCM* patlaban strādā pie turpmākiem ilgtermiņa pārvaldības plāniem, galvenokārt attiecībā uz zuti un lielo korifēnu, kuriem noteiktie pašreizējie pasākumi beidzas līdz ar 2023. gadu.

7. SECINĀJUMS

ES zvejniecību ilgtspēja 2022. gadā ir uzlabojusies. Tomēr Baltijas jūrā situācija joprojām ir sarežģīta, jo daži reiz svarīgi komerciālie krājumi dažādu noslogojumu ietekmē sarūk. Klimata pārmaiņas ietekmē cilvēka darbības, noslogojumu intensitāti un atsevišķus krājumu stāvokļa aspektus, kā arī saiknes starp tiem visiem. Ir aktīvāk un izlēmīgāk jārīkojas, lai risinātu Vidusjūrā un Melnajā jūrā izveidojušos situāciju.

Komisija ar 2024. gada zvejas iespēju priekšlikumiem centīsies panākt krājumu atjaunošanos un nostiprināt tos krājumus, kuri jau ir ilgtspējīgā līmenī. Tas uzlabos zvejnieku izturētspēju. Ir svarīgi, lai dalībvalstis turpinātu īstenot ES tiesību aktus un lai Komisija turpinātu centienus samazināt pārējos zivju krājumu noslogojumus. Pret jūras piesārņojumu ES cīnās, izmantojot vairākas likumdošanas un rīcībpolitiskās iniciatīvas, kuras ietilpst plašākā nulles piesārņojuma rīcības plāna satvarā[40].

Kā teikts Zivsaimniecības un okeānu tiesību aktu paketē, mums ar lielāku apņēmību jāstrādā pie tā, lai mūsu jūras teritorijas un Eiropas zvejniecības būtu nākotnes situācijai piemērotas. Plaukstošs zvejniecības sektors ir galvenais ceļš uz Eiropas piekrastes kopienu saglabāšanu un sekmīgu pāriešanu uz ilgtspējīgākām pārtikas sistēmām.

Komisija aicina dalībvalstis, konsultatīvās padomes, ieinteresētās personas un plašu sabiedrību līdz 2023. gada 31. augustam sniegt atsauksmes par šo paziņojumu.

[39] COM(2023) 102.

[40] Tas ietver jūras piedrazojuma, zemūdens trokšņa, barības vielu un kontaminantu daudzuma ierobežojumus, kurus nosaka saskaņā ar JSPD, un to īstenošanas pasākumus. COM(2021) 400 final.

PLĀNOTAIS DARBA GRAFIKS[41]

Kad?	**Kas?**
2023. gada maijā–novembrī	*ICES* zinātniskais ieteikums
2023. gada jūnijā–augusta beigās	Paziņojuma sabiedriskā apspriešana
2023. gada augusta beigās	Komisija pieņem priekšlikumu par zvejas iespējām Baltijas jūrā
2023. gada oktobrī–decembrī	Notiek ikgadējās zvejas iespēju apspriedes ar Apvienoto Karalisti, ar Apvienoto Karalisti un Norvēģiju un ar Norvēģiju
2023. gada septembra vidū	Komisija pieņem priekšlikumu par zvejas iespējām Vidusjūrā un Melnajā jūrā
2023. gada oktobrī	Padomes sanāksme par zvejas iespējām Baltijas jūrā Ar piekrastes valstīm tiek apspriesti plašā teritorijā sastopami Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļas krājumi
2023. gada oktobra beigās	Komisija pieņem priekšlikumu par zvejas iespējām Atlantijas okeānā / Ziemeļjūrā
2023. gada 7.–11. novembrī	*GFCM* ikgadējā sesija
2023. gada 1. decembrī	ZZTEK sniedz krājumu novērtējumu un ieteikumu par to pārvaldību
2023. gada decembrī	Padomes sanāksme par zvejas iespējām Atlantijas okeānā / Ziemeļjūrā Padomes sanāksme par zvejas iespējām Vidusjūrā un Melnajā jūrā

[41] Attiecībā uz RZPO pārvaldītiem krājumiem ES ūdeņos un konkrētos ūdeņos, kas nav ES ūdeņi, zvejas iespējas tiek pieņemtas pēc RZPO ikgadējās sanāksmes, un to dara, pārskatot Padomes regulu, ar ko zvejas iespējas noteiktas.